

Novi rizici – nove štete!?

Ana Riedmann, Senior Client Underwriter
Danijela Ziser, Claims Expert

Novi rizici – nove štete!?

**Klimatske
promjene**

**Kolektivne
tužbe**

**Finansiranje
pravnih
sporova**

PFAS

**Vještačka
intelligen-
cija**

Vrijeme je za akciju i novi način razmišljanja

- Svijet koji je za više od 2 stepena Celzijusova topliji u odnosu na preindustrijski period je izloženiji toplotnim talasima, sušama, poplavama i ekstremnim padavinama.
- Zemlje u ekonomskom razvoju će pogotovu biti pogodjene, a naročito mnoge siromašnije zemlje koje se nalaze u toplijim dijelovima svijeta. Nedostatak finansijskih sredstava za adekvatnu prilagodbu neće moći ublažiti utjecaj klimatskih promjena.
- U zemljama koje više ovise o industrijama kao što je poljoprivreda, rastuće temperature će još teže pogoditi njihov BDP.

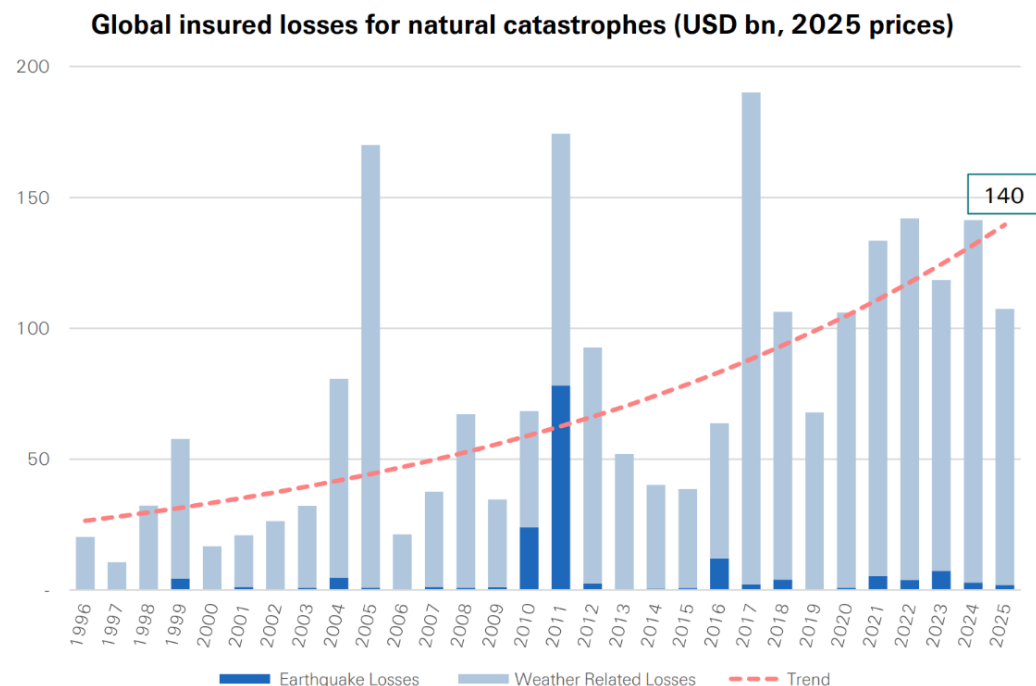

Pregled 2025. godine: **Godina umjerenih gubitaka** unatoč rekordnim gubicima od šumskih požara

Prošle godine **ekonomski gubici od prirodnih katastrofa dostigli su 220 milijardi dolara**, dok je 107 milijardi dolara bilo osigurano, što je značajno ispod dugoročnog trenda.

40 milijardi dolara: **gubici od šumskih požara** u Los Angelesu, što čini 37 % ukupnih osiguranih gubitaka u 2025.

Povijesno niski gubitci u drugoj polovici godine, zbog izostanka udara uragana na kopno SAD-a, unatoč nadprosječnoj aktivnosti velikih uragana (uključujući uragan Melissa, kategorija 5).

Šumski požari: opasnost s najvišom stopom dugoročnog rasta

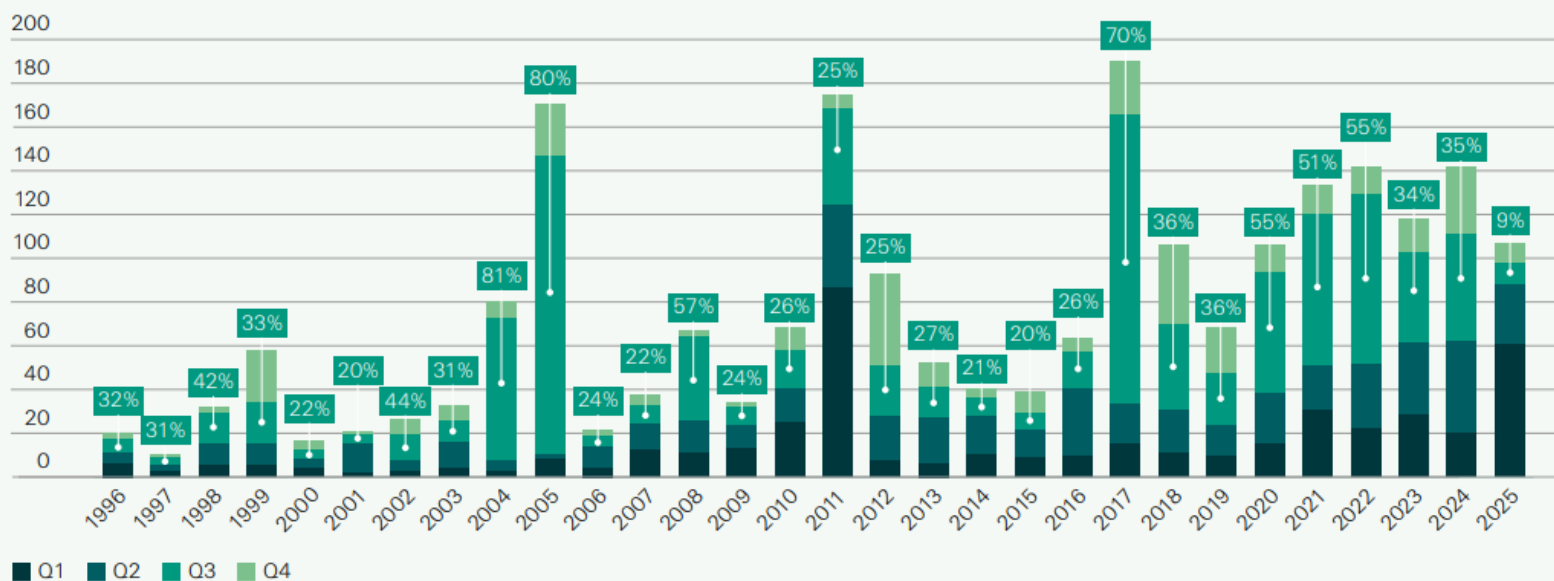

Intenziviranje opasnosti:

- sve povoljniji uvjeti za nastanak požara (vrućina, suša, vjetar)
- rast stanovništva i ljudske aktivnosti u visoko rizičnim područjima

Figure 6

Global insured losses from natural catastrophes by quarter (USD billion, 2025 prices), share of 3Q losses

Source: Swiss Re Institute

Makroekonomski trendovi: raznovrsni uzroci podstiču rast šteta

Shanghai, 1990

Shanghai, 2010

Ocean Drive, FL, 1926

Ocean Drive, FL, 2020

Ekonomski razvoj
Inflacija

Koncentracija u visoko eksponiranim područjima
Rast stanovništva, urbanizacija

Infrastruktura
Konzistentnost konstrukcije nije odgovarajuća za nove uslove

Produktivnost
Smanjena produktivnost zaposlenih zbog visokih temperatura

Klimatske promjene podstiču rast šteta i izvor su novih zakona, standarda i dužnosti brige

Građevinski
propisi

Odbrana od
poplave

Ublažavanje
emisija
stakleničkih
plinova

Od usvajanja Pariskog sporazuma, pravni sporovi zbog klimatskih promjena su postali sve učestaliji.

Kolektivna tužba i finansiranje parnica

Zašto bi u Evropskoj Uniji uopće trebale postojati predstavničke tužbe ili kolektivne tužbe?

Direktivom (EU) 2020/1828 o udružnim tužbama nastoji se potrošačima omogućiti da udružnim tužbama i tužbama zaštite svoje kolektivne interese u EU-u.

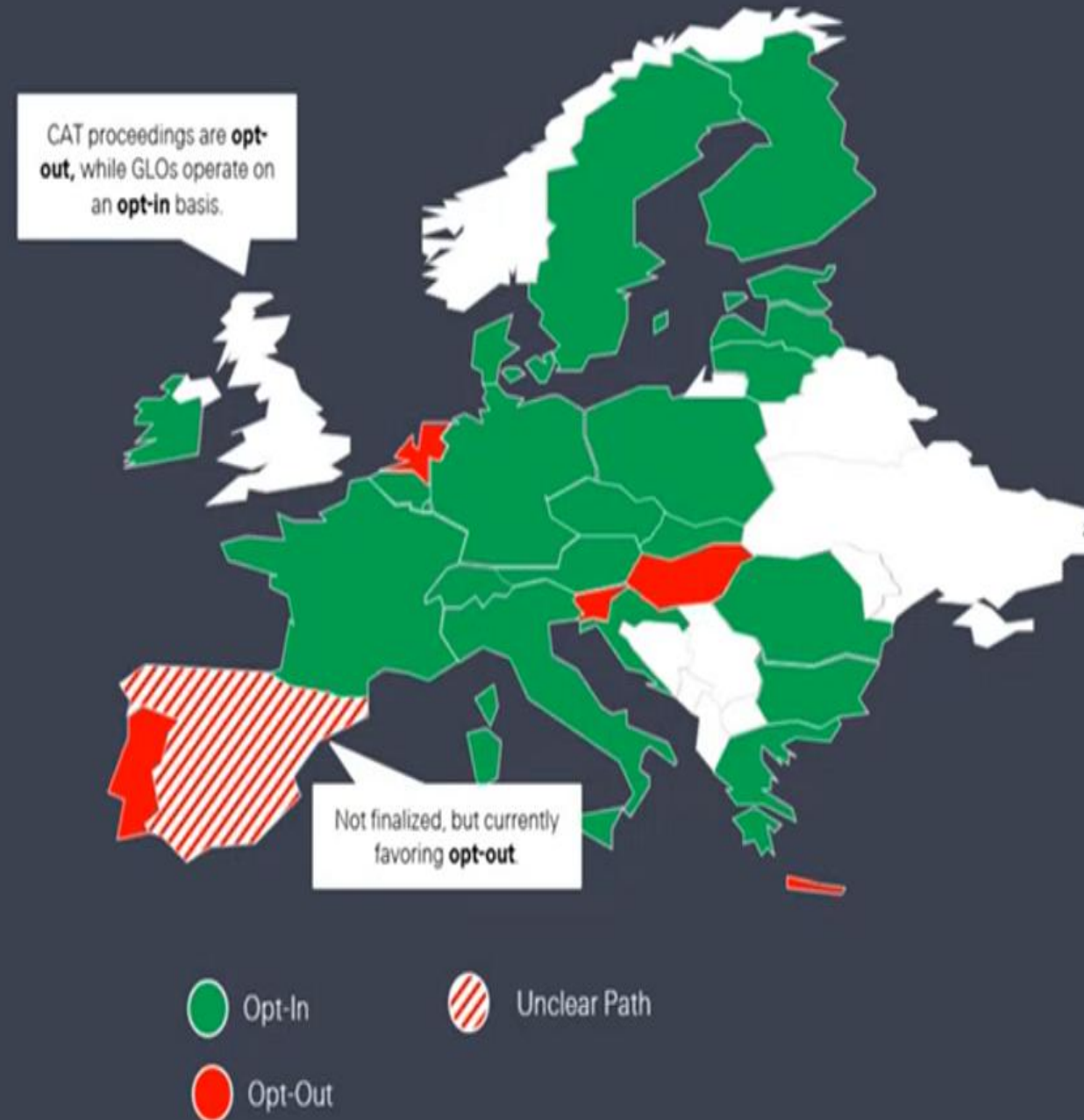
Opt-in/ Opt-Out

Državni zakoni mogu biti dizajnirani sa sustavom za Opt-in ili Opt-out.

Opt-in znači da se morate aktivno registrirati kao tužitelj u registru tužitelja.

Nasuprot tome, u sustavu Opt-out-a svi mogući tužitelji automatski su tužitelji i samo ako to ne želite, pogođena osoba mora se aktivno ukloniti iz registra.

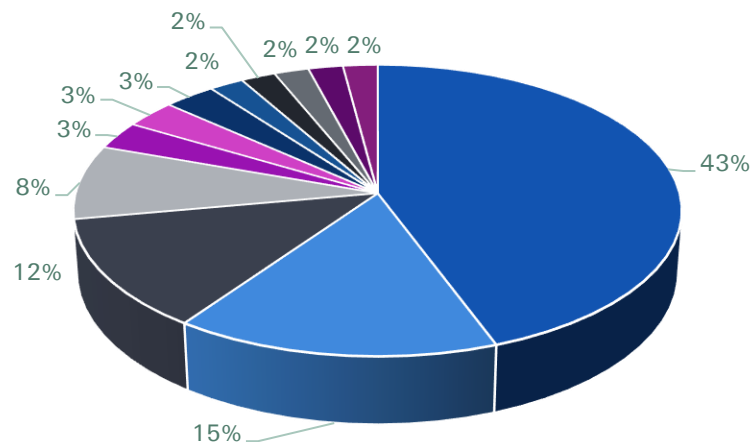
Sustav isključivanja predstavlja akutne rizike za tuženika jer uvijek može biti uključen maksimalan broj tužitelja.

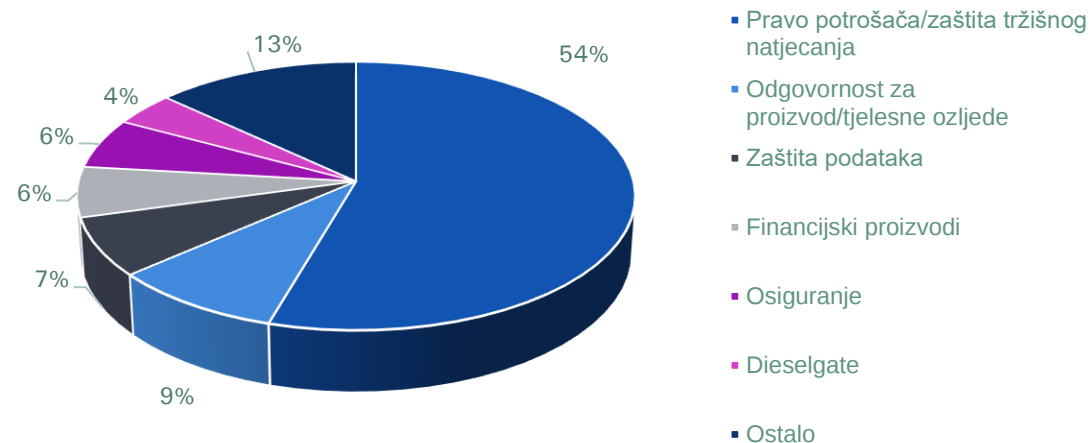
Gde je tužba podneta?

5-godišnji snimak – udio klasnih akcija u Evropi. Zemljama

- Ujedinjeno Kraljevstvo
- Portugal
- Nizozemska
- Njemačka
- Poljska
- Italija
- Slovenija
- Švedska
- Španjolska
- Francuska
- Austrija
- Škotska

Vrste tužbi u 2024. godini

Finansiranje sudskih sporova – “Litigation funding”

Šta Pravni spor je investicija

Ko Lice koje pokreće spor obraća se kompaniji koja finansira troškove spora i obezbeđuje sredstva.

Zašto U slučaju pozitivnog ishoda spora ovaj mehanizam se isplati licima koja su ga finansirala. Finansijeri će obično ostvariti dobit između 15-40% od presuđene odštete.

Gdje Takav vid finansiranja je relativno česta pojava u SAD, Australiji i Velikoj Britaniji, a pojavljuje se i u Evropi, dok u BiH i regionu još uvek nije zaživjela.

Kada Pogotovu u SAD bilježimo snažan porast učestalosti višemilionskih šteta osiguranja odgovornosti i auto-odgovornosti. Financijeri posebno investiraju u sporove kao što su nesreće u transportu, tjelesne ozljede, odgovornost proizvod i zahtjevi zdravstvene odgovornosti

Finansiranje sporova klimatskih promjena

'Održivo' ulaganje

Za investitore koji traže klasu imovine koja nije u korelaciji sa širim finansijskim tržištima, finansiranje slučajeva vezanih za klimu se pojavilo kao odlična opcija.

Takve investicije su označene kao „održive“.

ESG sporovi

Ivestitori ciljano ulažu u pravne sporove sa „mjerljivim društvenim ili ekološkim uticajem“

Većina iveritora radi po principu “nema naknade bez pobjede” i plaćeni su samo ako se dodijeli odšteta.

Slučaj RWE

Prije 11 godina je peruanski farmer podnio građansku tužbu protiv RWE-a.

Ovaj spor je jedan od svjetskih presedana u pogledu pitanja da li pojedinačni veliki emiteri moraju plaćati zaštitu od klimatskih rizika. U tužbi se traži da RWE finansijski doprinese potrebnim zaštitnim mjerama.

Presuda donešena da se kompanije mogu smatrati odgovorne za štete koje su nastale zbog klimatskih promjena.

Rizik od “greenwashing”-a

- Šta to znači za odgovornost kvaliteta proizvoda?
 - Evropski zeleni plan (EU Green Deal) kaže da bi kompanije koje stavljaju „zelene oznake“ na svoje proizvode, trebale te tvrdnje da potvrde kroz primjenu relevantnih metodologija kojima se mjeri uticaj na životnu sredinu.
 - Neprofitne organizacije ciljano traže kompanije koje obmanjuju klijente o održivim produktima.

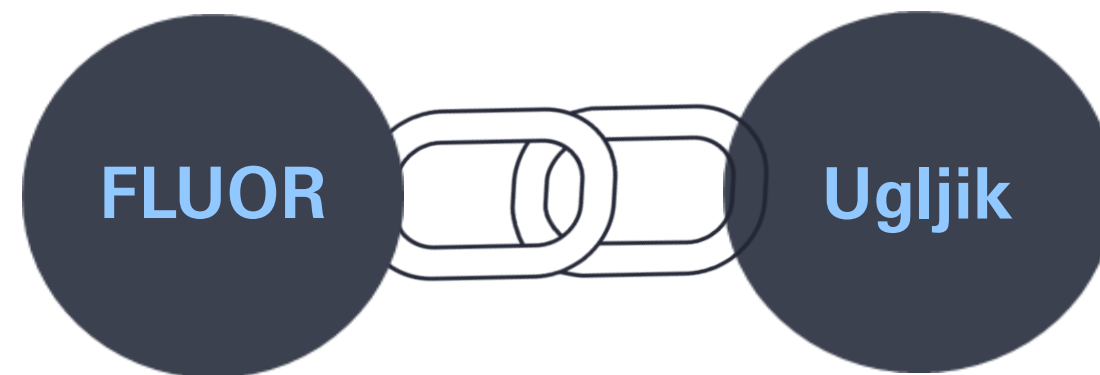
PFAS

Per- and polyfluoroalkyl
substances

PFAS

Šta je to?

- > 12.000
- Sadrži najmanje jedan potpuno fluorirani atom ugljika metila ili metilena (bez vezanog atoma H/Cl/Br/I)

PFAS

Za šta se koristi? Koji sektori mogu biti posebno pogođeni?

- Hemijski proizvođači
- Proizvođači pjene za gašenje požara i/ili opreme za gašenje požara, vatrogasne službe
- Proizvođač posuđa
- Ambalaža za hranu i/ili materijali u kontaktu s hranom
- Sredstva za čišćenje, kozmetički proizvodi
- Produkcija i obrada papira
- Proizvođači tepiha i tekstila (uključujući odjeću i odjeću)
- Galvanska industrija
- Bilo koji od sljedećih rizika s izloženošću u Sjedinjenim Državama, Kanadi ili Australiji:
 - Nafta i plin na kopnu uzvodno, srednje i nizvodno; Oprema i usluge naftnih polja
 - Javne vlasti, aerodromi i vojne instalacije
 - Objekti za odlaganje otpadnih voda
 - Vodovodna preduzeća, postrojenja za prečišćavanje vode

Kakav razvoj događaja vidimo u SAD?

Odgovornost za proizvod Ekološka odgovornost

- Troškovi renoviranja
- Lične povrede i materijalna šteta
- Medicinski nadzor

Naselja zbog kontaminacije vode

- 1,2 milijarde dolara: tri hemijske kompanije
- 10 milijardi dolara: još jedna hemijska kompanija
Wasserverunreinigung

AFFF parnica:

- Više od 700 vojnih baza
- Zračne luke i susjedne nekretnine

AFFF Kolektivne tužbe

- Kontaminacija vode i lična/ imovinska šteta
- Tužilac: SAD Države, opštine, privatnici

Kakav razvoj događaja vidimo u Evropi?

Tužbe u Evropi

- Kontaminirana voda za piće oko fabrika u Belgiji, Italiji i Holandiji, te u blizini aerodroma i vojnih baza u Njemačkoj, Švedskoj i Ujedinjenom Kraljevstvu
- Za sada samo nekoliko pritužbi

Kauzalitet

- Nema “karakteristične” PFAS bolesti
- Nova naučna otkrića
- Dokazivanje da je određeni proizvod prouzročio određenu štetu može biti teško jer je PFAS već raširen u okolišu

Izgledi

- Regulacija napreduje
- Implementacija Direktive o kolektivnim akcijama EU pojednostavljuje provođenje potraživanja potrošača; Povećanje grupnih tužbi također u Velikoj Britaniji
- Povećani fokus javnosti kroz medijsko praćenje

PFAS Izgledi

Sažetak razvoja
događaja u SAD-u i
Evropi

Sudske tužbe i
regulativa

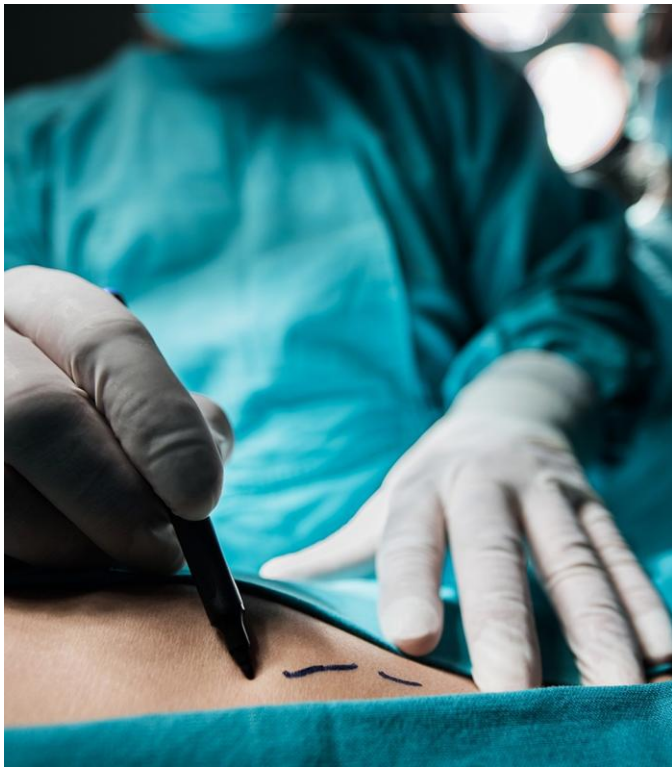
Underwriting

Vještačka inteligencija i mašinsko učenje

Vještačka inteligencija/mašinsko učenje- različiti scenariji

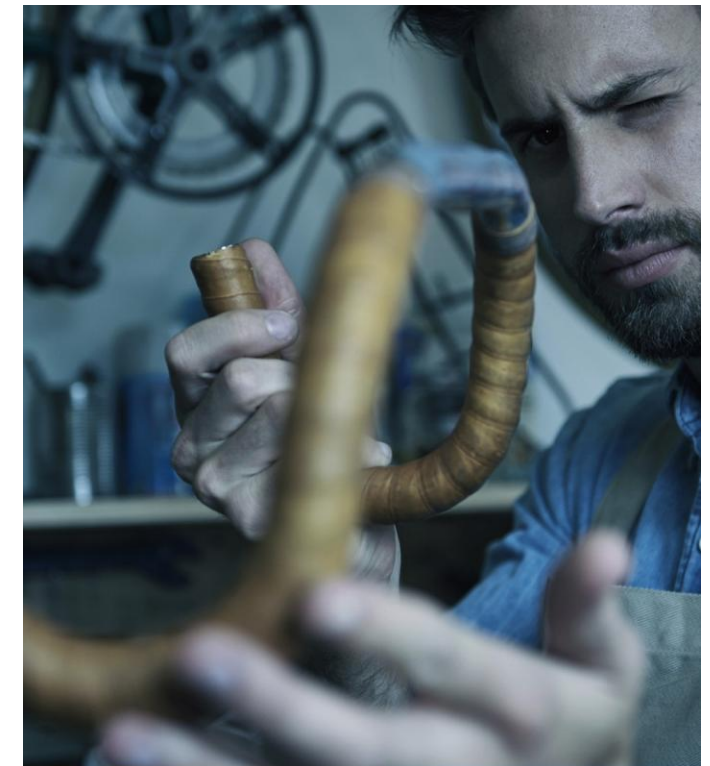
Zdravstvo

Automobilski sektor

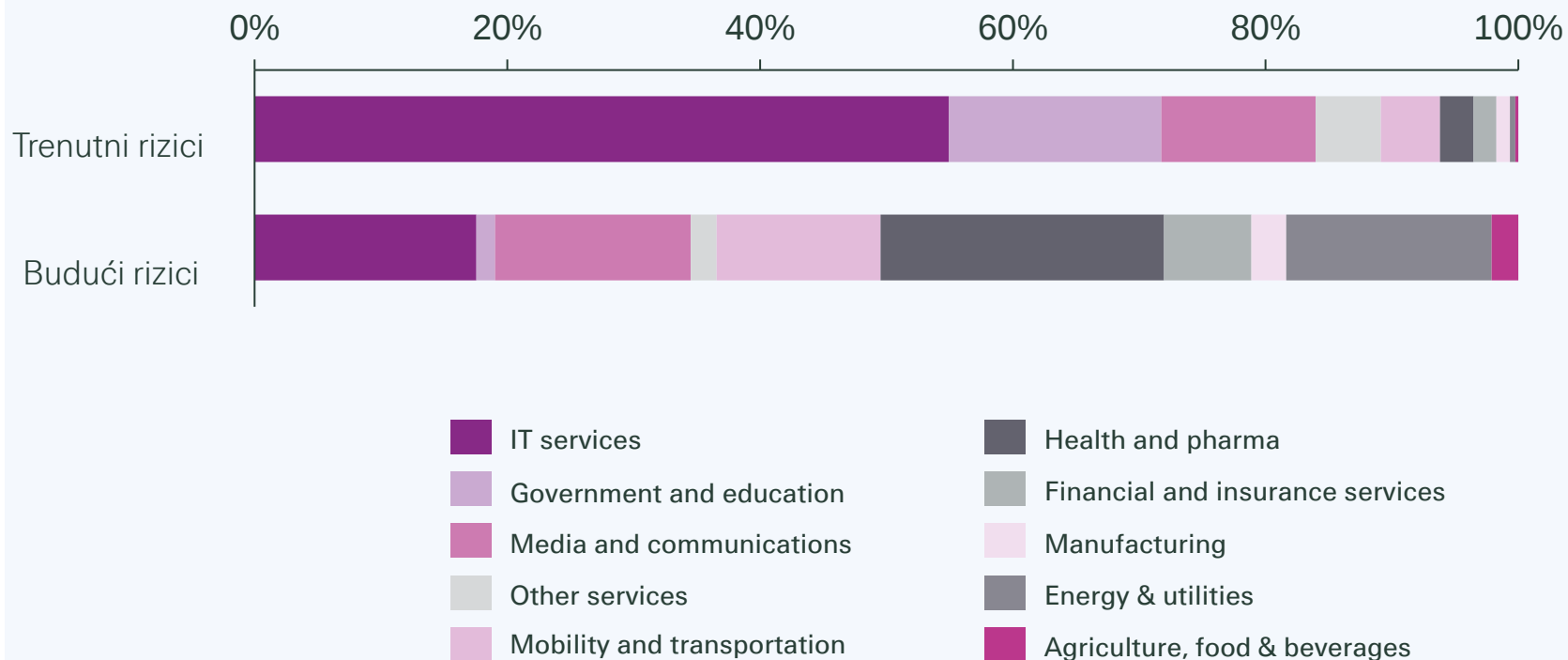

Ljudski resursi

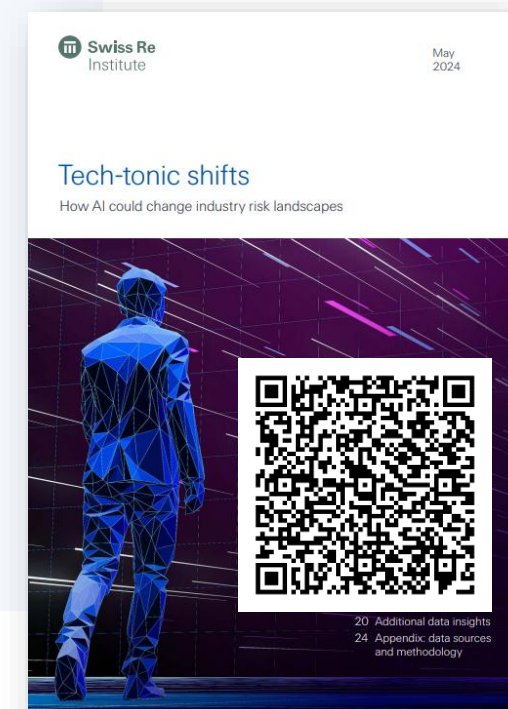
Trenutno najveći rizik spada na IT sektor - za 8–10 godina učestalost rizika će biti ravnomjernije raspoređena

Trenutni i budući rizici u raznim industrijama

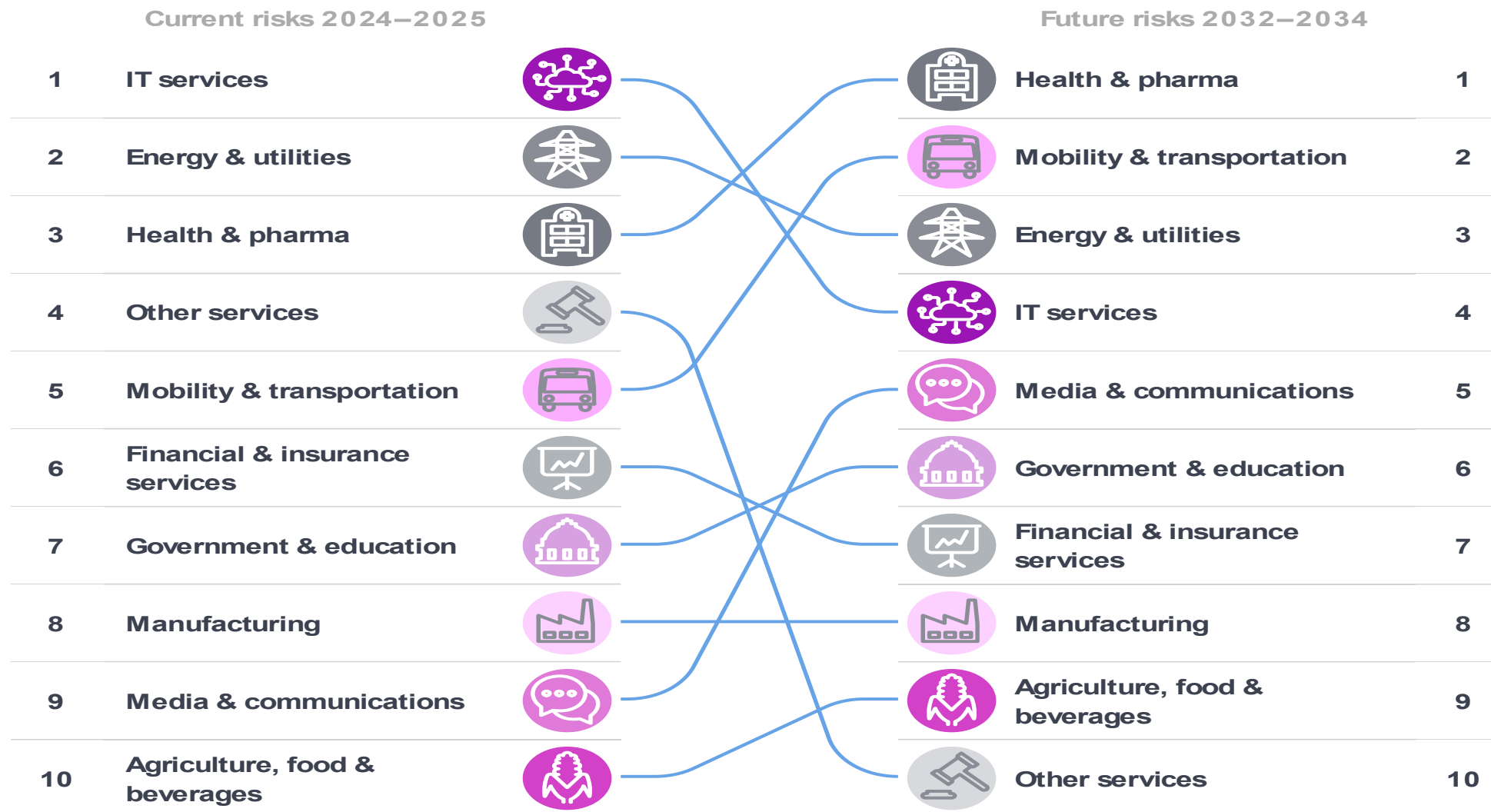

Source: Swiss Re Institute

Studija je razmatrala nove rizike od umjetne inteligencije u 10 industrija u narednoj deceniji, istražujući scenarije gubitaka u vezi s umjetnom inteligencijom.

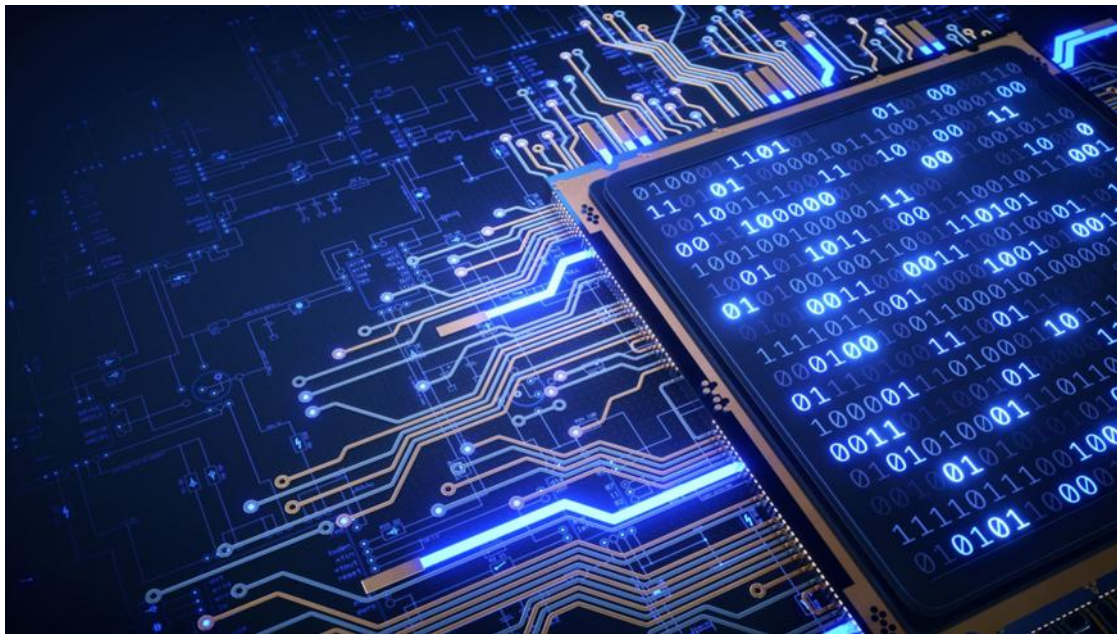

Trenutna i buduća kretanja rizika

Ključni pravni izazovi

- Koja vrsta štete može nastati?
- Ko bi mogao biti potencijalno odgovoran?
- Složen sistem/„crna kutija“

- Koje je mjesto jurisdikcije primjenjivo?
- Koji zakon i propis će se primjenjivati?
- Koji se propisi o odgovornosti primjenjuju (stroga odgovornost ili odgovornost na temelju krivice)?
- Težina dokazivanja?

Postoje značajne razlike u pogledu regulacije AI-a

SAD

Izvršna naredba AI savezne vlade za procjenu sigurnosti i sigurnosti AI sistema, (ukinut u januaru 2025), nekoliko zakona i propisa o AI, kao i zakona i propisa o privatnosti na državnom nivou. Privatne i samoregulisane organizacije takođe su počele da kreiraju propise. Različiti zakoni i propisi o privatnosti i antidiskriminaciji na državnom i saveznom nivou.

Brazil

Različiti postojeći zakoni o zaštiti podataka (brazilski zakon o zaštiti podataka), zaštiti potrošača i zakonima o intelektualnoj svojini u kombinaciji s nacionalnom strategijom koja se posebno bavi AI (Nacionalna strategija za umjetnu inteligenciju)

Ujedinjeno Kraljevstvo

Sektorski pristup AI, zagovaranje pro-inovacionog okvira (bijela knjiga o AI regulativi). Postoje različiti zakoni o zaštiti podataka, intelektualnoj svojini, ljudskim pravima, zaštiti potrošača

Evropska Unija

Kombinacija EU zakona o AI, prvog sveobuhvatnog zakona o umjetnoj inteligenciji na svijetu koji se bavi pravima potrošača, sigurnosti i usklađenosti sistema AI; Direktiva o odgovornosti AI (nacrt) ima za cilj reformu režima odgovornosti zasnovane na greškama; Direktiva o odgovornosti za proizvod reguliše odgovornost za nedostatke proizvoda, što takođe uključuje softver; i postojeće zakonodavstvo o privatnosti, zaštiti podataka (npr. GDPR) i antidiskriminaciji

Južna Afrika

Izraditi nacrt nacionalnog okvira politike AI, nastojeći izgraditi AI ekosistem koji podržava inovacije, uz istovremeno upravljanje rizicima. Razni zakoni koji se odnose na zaštitu i sigurnost podataka, autorska prava i patente i konkurenciju

Kina

Raštrkane odredbe koje se fokusiraju na razvoj AI, sajber sigurnost, zaštitu podataka i anti-pristrasnost u više polja

Australija

Mnoštvo postojećeg zakonodavstva o privatnosti, pravima intelektualne svojine i zakonima protiv diskriminacije

Uredba Evropske Unije o AI

Brz odgovor na izlaganje AI, ali da li se rizici zaista razumiju?

Zakon o umjetnoj inteligenciji

Prvi svijetsko sveobuhvatni zakon o umjetnoj inteligenciji, koji osigurava prava potrošača, sigurnost i usklađenost za AI sisteme koji se koriste u EU

Grupira AI u 4 glavne kategorije: neprihvatljiv, zabranjen, visok rizik i ograničen ili minimalan rizik

Sistem odobravanja u 4 koraka od razvoja do plasmana na tržište

Sva **javna i privatna preduzeća** podležu zakonu

STROGI zahtjevi EU za primjenu AI, uključuju kompanije iz EU i izvan EU

Direktiva EU o odgovornosti za proizvode

Revizija prethodne direktive o proizvodima iz 2022. koja uključuje softver*

Širi obim šteta pokriva ne samo hardver već i samostalne AI sisteme i digitalne proizvode

Odgovornost se proširuje na **proizvode proizvedene izvan EU, tvrdnje o nepogrešivim potraživanjima** prema dobavljačima, internetskim platformama, uvoznicima i distributerima, između ostalog

“Šteta” će također uključivati nematerijalnu štetu, uključujući medicinski priznate efekte na mentalno zdravlje, kao i oštećene podatke

Povećanje podnesenih tužbi i tražene naknade štete. Pravila suđenja favorizuju tužioce

Direktiva o odgovornosti AI

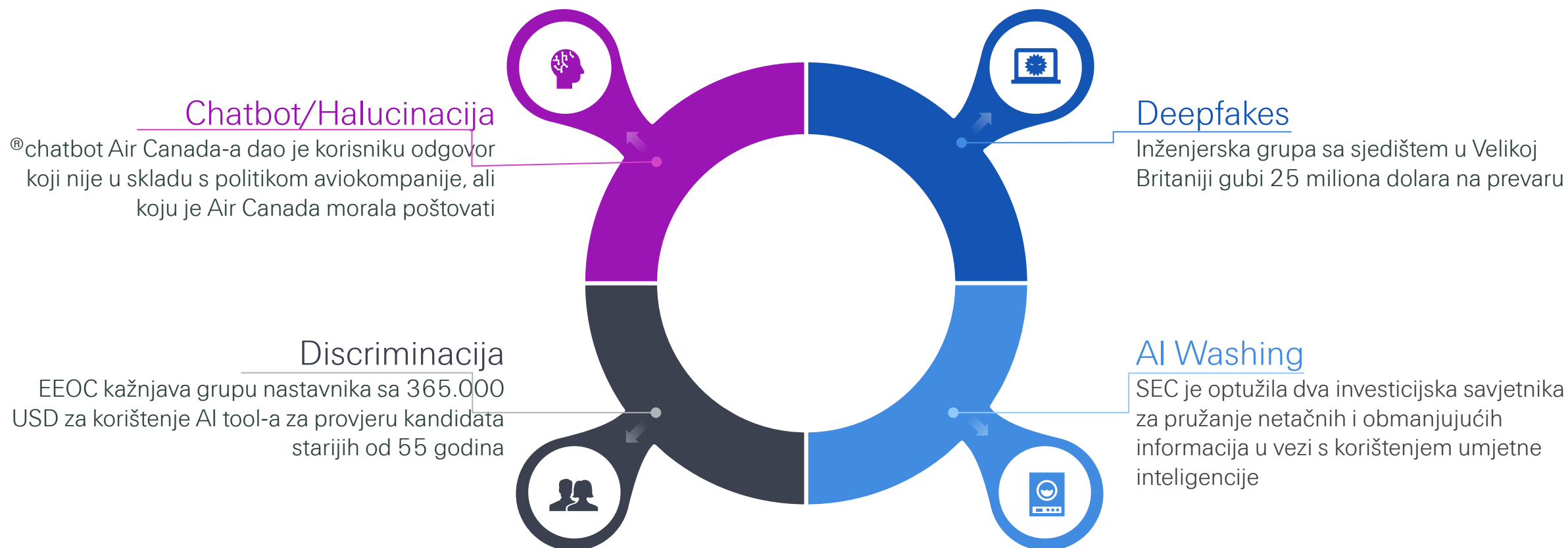
Cilja reforme za nacionalne režime odgovornosti zasnovane na greškama usklađivanjem zaštite za štete uzrokovane umjetnom inteligencijom unutar EU

Direktiva je **povučena**, jer nije bilo predvidivog sporazuma

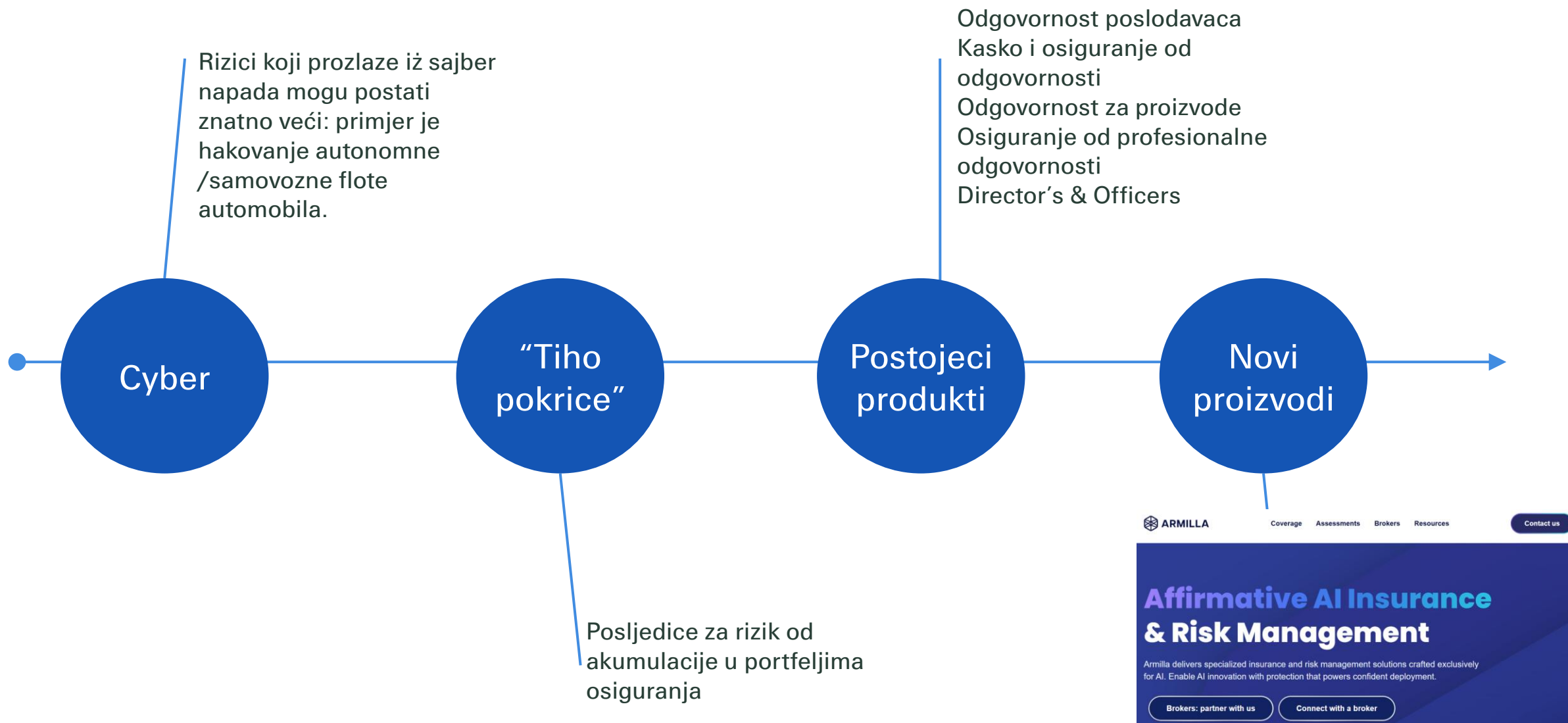
Komisija EU će dalje procijeniti da li će biti **planiran još jedan prijedlog ili ne**

Neizvjesno je hoće li biti uvedena nova Direktiva o odgovornosti za umjetnu inteligenciju u cijeloj EU

Primjeri šteta - AI već sad void ka sudskim sporovima

Pod kojim polisama može vještačka inteligencija biti osigurana?

Uticaj na polise osiguranja i štete

Imovina	Odgovornost produkta	D&O	Ekološka odgovornost	Odgovornost poslodavaca
Štete kao posljedica klimatskih promjena ➤ šumski požari, poplave, grad, olujne kiše, konzekvence rastuće upotrebe litijumskih baterija.	Veliki potencijal za štete koje proizlaze iz ESG-a. Proširenje definicije odgovornosti i rezultirajuće povećanju broja sudskih sporova.	Strožije regulacije otvaraju potencijal za rast šteta. Potražnja za D&O polise vezane za ESG raste. Pravni sporavi vezani za ESG kao konzekvenca "greenwashing-a".	Odgovornost za klimu, biodiverzitet i štete vezane za zagađenje.	Propisi o zaštiti i zdravlju će stvoriti nove vrste šteta pogotovu za radnike koji su izloženi novim rizicima.

Novi rizici mjenjaju naš način života.

Na (re-)osiguravačima je da predvide rizike, stvore održive proizvode i otpornost na nove tehnologije!

Legal notice

©2025 Swiss Re. All rights reserved. You may use this presentation for private or internal purposes but note that any copyright or other proprietary notices must not be removed. You are not permitted to create any modifications or derivative works of this presentation, or to use it for commercial or other public purposes, without the prior written permission of Swiss Re.

The information and opinions contained in the presentation are provided as at the date of the presentation and may change. Although the information used was taken from reliable sources, Swiss Re does not accept any responsibility for its accuracy or comprehensiveness or its updating. All liability for the accuracy and completeness of the information or for any damage or loss resulting from its use is expressly excluded.